

'Overheidstoezicht is nodig in

Algemeen

[Jacqueline Wijbenga]

De Voedsel en Waren Autoriteit is sinds 2004 van overheidswege verantwoordelijk voor toezicht en controle in de diervoedersector. „In het begin was de sector erg argwanend, maar inmiddels hebben we een open relatie”, constateert VWA-productmanager Rik Herbes.

De diervoeder-gerelateerde incidenten eind jaren '90 en begin 21ste eeuw waren voor de Nederlandse overheid aanleiding voor verscherpt toezicht op de diervoederindustrie. Dit resulteerde erin dat de Voedsel en Waren Autoriteit (VWA) op 18 oktober 2004 verantwoordelijk werd voor toezicht en controle op deze sector. „De druppel die voor de overheid de emmer deed overlopen, was de MPA-affaire”, aldus VWA-productmanager Rik Herbes. Hij draagt zorg voor de jaarplannen, rapportages naar het ministerie, het onderhouden van externe contacten met de sector en overheden en andere instanties in binnen- en buitenland en is bovendien incidentmanager. „Daarin hebben we de afgelopen jaren een enorme slag gemaakt. De eerste incidenten na de MPA-affaire werden vaak nog enorm breed uitgemeten in de media, of het nu om iets groots of iets heel kleins ging. Inmiddels weten we de incidenten tot hun ware proportie terug te brengen. We signaleren, nemen maatregelen en informeren. De recente voorvallen zijn daardoor heel rustig verlopen”, constateert Herbes.

Controle

Niet alleen de aanpak van de incidenten is in de loop van de jaren veranderd, ook in de primaire taak 'toezicht en controle' hebben zich de nodige veranderingen voorgedaan. „In de beginperiode controleerden we de diervoederproductiebedrijven vier keer per jaar. Die intensiteit kwam overeen met de controle op bijvoorbeeld slachterijen.” Die hoge frequentie was haalbaar, omdat uitsluitend de productiebedrijven werden bezocht. „Dan heb je het over 300 bedrijven, allemaal met vergelijkbare bedrijfsactiviteit.” In eerste instantie stond de sector volgens senior signaleringsmedewerker Erica Olde Heuvel. behoorlijk argwanend tegenover de VWA-controleurs. „We werden vooral als politieagenten ervaren. Dat beeld is in de loop van de jaren veranderd, in positieve zin”, stelt Olde Heuvel vast. De hoge controlefrequentie in de eerste jaren leverde het nodige ongenoegen op, maar leidde volgens de VWA wel tot een kwaliteitsslag in de sector. „Na twee jaar intensieve controle constateerden we dat de naleving binnen de sector op een hoger niveau was.”

In 2006 trad de diervoederhygiëneverordening in werking. De ervaringen uit voorgaande jaren en de invoering van deze verordening waren voor de VWA aanleiding om de controlefrequentie te halveren. De inmiddels door de branche ingevoerde verbeteringen in het GMP-systeem hebben bij deze beslissing geen directe rol gespeeld, aldus Herbes. „GMP verzekert een redelijk basis kwaliteitsniveau, maar is voor de VWA geen reden om een bedrijf meer of minder te bezoeken. Wij maken daarin onze eigen afwegingen.”

Volgens de productmanager is met ingang van 1 januari 2009 de controlefrequentie opnieuw gehalveerd; de VWA bezoekt een bedrijf slechts eens per jaar. „Tenminste als het gaat om geregistreerde en erkende bedrijven. Voor ondernemingen die niet aan de regelgeving voldoen, hanteren we een hogere bezoekfrequentie, waarbij we ook rekening houden met een risico-inventarisatie van de bedrijfsactiviteit.”

HACCP

Die eenmalige controle van het bedrijf vindt deels achter het bureau plaats. Dit

g in internationaal speelveld'

VWA verantwoordelijk voor toezicht en controle diervoedersector

bespaart het bedrijf en de controleur tijd. „De controle vindt plaats op basis van de HACCP-aanpak. Daarmee ga je dieper in het bedrijf, maar kun je voor zaken die op orde zijn een deel administratief afhandelen. We pikken er dan alleen aandachtspunten uit die we in de onderneming zelf onder de loep nemen”, licht Olde Heuvel toe.

Op basis van de controles van vorig jaar, constateert de signaleringsmedewerker dat de aandacht verslapt in de diervoedersector. Olde Heuvel schrijft dat deels toe aan de financieel en economische crisis die ook de landbouw treft. „De prioriteiten verschuiven op zo'n moment, begrijpelijk maar niet wenselijk.” Het zijn met name bouwtechnische aspecten en hygiëne die uit het oog worden verloren, stelt de VWA vast. Mede vanwege deze constatering na een jaar van minder intensieve controle zet Herbes in op een minimum controlefrequentie van eens per jaar. „De Europese regelgeving schrijft voor dat bedrijven moeten worden gecontroleerd op basis van het risico van de bedrijfsactiviteit, maar rept niet over het aantal controles in een bepaalde periode. Ik zou graag zien dat we bij diervoederproductiebedrijven, risicobedrijven en op- en overslagbedrijven komen tot een minimale controle van eens per jaar. Het mooiste is als dat wettelijk is vastgelegd, zoals bij controles op de biologische sector. Lager moet het zeker niet, als je kijkt naar de bevindingen over 2008.” Of Herbes erin slaagt deze frequentie te bewerkstelligen is nog niet duidelijk. „De controles worden betaald vanuit het ministerie van LNV en ook daar wordt bezuinigd.” Herbes geeft aan dat er binnenkort een eerste toets komt: de controle door de FVO, de Europese organisatie die toeziet op de juiste controles in de lidstaten. „Dit jaar wordt de diervoederindustrie onder de loep genomen. Ze komen in oktober kijken hoe de Nederlandse

overheid de sector controleert. Daaruit zal moeten blijken of het huidige niveau van toezicht volstaat. Voor ons als VWA zal dat ook een testcase zijn, op basis waarvan we een beeld krijgen waar we momenteel staan.”

Aanpak

Vanwege het grote aantal bedrijven dat sinds de diervoederhygiëneverordening onder controle en toezicht van de afdeling van Herbes valt, is gekozen voor een toezichtspyramide. „Onze collega's

in de levensmiddelensector wer-

ken er ook

mee. We

hanteren

het principe

'hard waar het

moet, zacht

waar het kan'.”

Het totale aantal bedrijven in de diervoedersector waarop VWA tegenwoordig toeziet, bedraagt ruim 4000. „Dat aantal is inclusief additievenleveranciers en transport, maar exclusief de handel via internet”, licht Olde Heuvel toe. Zij zou graag zien dat ook daarop meer toezicht komt. „Je wilt niet weten wat je allemaal via internet kunt kopen en gewoon via postorder het land kunt binnenhalen. Vooral in bijvoorbeeld kruidenpreparaten is een levendige handel en lang niet al die artikelen zijn verantwoord vanuit een gezondheidsperspectief.”

Nodig

De internationale handel uit derde landen, zoals China of India, staat bij de VWA sowieso hoog op de risicoladder. „Waarom haal je daar producten vandaan als je de kwaliteit ervan niet kunt garanderen?”, vraagt Herbes zich hardop af. Hij erkent dat vele van die bedrijven inmiddels beschikken over de noodzakelijke certificering. „Maar op een certificaat uit andere landen kun je niet altijd blind varen. Zeker niet als daar een volledig andere mentaliteit heerst.

Dat heeft het melamine-schandaal wel duidelijk gemaakt.” Volgens Herbes is alleen overheidstoezicht voldoende waarborg in een internationaal speelveld. „Dat geldt zowel voor importeur als voor exporteur. Nederland is een exporterend land. Een GMP-certificaat mag in West-Europa dan wat betekenen, veel verder reikt het momenteel zeker niet. Wil je handel drijven met landen buiten de EU dan kun je niet zonder overheidstoezicht en controle om de vereiste garanties te bieden aan internationale handelspartners. Overheidstoezicht is nodig om andere markten open te houden.” —

Controle

Gescheiden stromen

Binnen de diervoedersector worden jaarlijks een aantal onderzoeksgebieden vastgesteld waar de aandacht extra op wordt gericht. Deze worden vastgelegd in het Nationaal Plan Diervoeders. „Diervoederhygiëne en aanwezigheid van ongewenste stoffen hebben dit jaar prioriteit.” Daarbij wordt onder andere gelet op aanwezigheid van diermeel, coccidiostatica en andere in diervoeders ongewenste stoffen. „Met name als het gaat om coccidiostatica is versleping een probleemgebied. Op de naleving daarvan zullen we ons het komende half jaar extra richten, maar het is zeker geen gemakkelijk probleem”, stelt Rik Herbes.

In de strijd tegen versleping van diermeel hebben veel bedrijven er in de loop van de jaren voor gekozen de productie van rundervoeders en die van eenmagigen te scheiden. Herbes vermoedt dat dit in de toekomst niet afdoende zal zijn om de problemen waarmee de sector te maken krijgt, het hoofd te bieden. „In Nederland begint de voedselketen al bij de diervoedergrondstoffen. Dat maakt dat de diervoedersector een grote verantwoordelijkheid heeft in relatie tot de borging van diervoeder én voedselveiligheid. Het voorkomen van versleping is daarvan een belangrijk onderdeel.” De productmanager heeft zich in het verleden al eens uitgesproken over het oprichten van één fabriek voor gemedicineerde voeders. „Daar krijg je in de huidige markt de handen niet voor op elkaar, maar voor het borgen van gescheiden productiestromen is het zeker het onderzoeken waard”, vindt Herbes.